

Troetisch, in het gebruik van het predikaat „mannelijk” en „vrouwelijk” voor, maar we hebben dit nooit kunnen bewonderen.

En vooral in den zin, waarin Dr v. R. het bezigt, kunnen wij er niet mee instemmen.

Het mannelijk christendom stelt hij voor als iets superieurs boven het op heden heerschende, het vrouwelijke.

Ongetwijfeld meent hij het zoo kwaad niet, maar toch ligt hierin een miskenning van het vrouwelijke in het algemeen.

Als hij op grond hiervan van mannen-hoogmoed werd beschuldigd, zou hij dit aan zichzelf hebben te wijten.

Het is zijn bedoeling het christendom tot hoogere activiteit op te wekken.

Waarom spreekt hij dan niet liever van een meer passief en een meer actief christendom?

Maar ook afgedacht van het onjuiste der beaming zouden we nooit voor een mannelijk christendom willen ijveren.

Als het er op aankomt, is de Gereformeerde wereld- en levensbeschouwing mannelijker, stoerder, wilsvaster, actiever dan eenige andere.

Maar wanneer zij niets meer kon toonen, zouden wij te beklagen zijn.

Een mannelijk christendom is per se een eenzijdig christendom.

En van eenzijdigheid heeft de Gereformeerde beschouwing en praktijk een afkeer.

Naast het stoere heeft ook het teedere, naast het wilsvaste heeft ook het intieme, naast het actieve heeft ook het passieve, naast het „mannelijke” heeft ook het „vrouwelijke” recht op een plaats in ons hart, in ons leven, in onze theologie.

Het is niet goed, dat een van beide alleen zij.

Ken christendom, dat in activiteit zou opgaan, zou een christendom zonder wedergeboorte moeten zijn, want wedergeboorte eischt passiviteit.

Maar dit is juist het heerlijke en bevredigende in de Gereformeerde wereld- en levensbeschouwing, dat zij de hoogste activiteit wil paren aan de hoogste passiviteit.

Waar behoort men zulk een volstrekt afhankelijkheidsbesef dan in het gezond-mystieke gebied van den Gereformeerde, die God in geest en in waarheid dient?

En mogen wij er ook als onwijs zijnde niet in roemen, dat wij in activiteit onder de christenen niet achter aankomen?

Welke gebreken ook het Gereformeerde leven aan-klieven, de Gereformeerde wereld- en levensbeschouwing is onder alle christelijke beschouwingen de meest harmonische.

Onder het lezen van de brochure van Dr v. R. wordt men daarin niet weinig versterkt.

„Eenige Gezangen”.

II.

In dit artikel worde kennis genomen van wat Deputaten als vrucht van hun „overzien” der bestaande „Eenige Gezangen” de Synode aanbieden.

Zij wenschen allereerst, dat de Lofzang van Maria, het Gebed des Heeren en de tweede berijming van de Twaalf Geloofsartikelen geen verandering zullen ondergaan.

Dezen wensch zullen zij wel verkrijgen.

Ook zal het wel geen bezwaar ontmoeten, dat zij er het onberijmde Gebed des Heeren en de onberijmde Twaalf Geloofsartikelen aan willen toevoegen, mits de daarvoor ontworpen melodieën voldoen.

Meer aandacht vragen vanzelf de veranderingen, welke zij voorstellen.

In den Lofzang van Simeon vragen zij slechts om de wijziging van één woord. Voor het „Zoo laat Gij, Heer, enz.” willen zij zetten „Nu, laat Gij, Heer, enz.”. Ieder zal toestemmen, dat dit een verbetering is. De laatste lezing houdt zich geheel aan den tekst.

In den Lofzang van Zacharias betreft de voorgestelde verandering een heel couplet. En wel het derde. Nu zingen wij:

Hij speld' ons, dat wij 't allen tijd,
Wanneer die bijde heil'ge rees,
Van 't vijands dienstbaar juk bevrijd,
Hem dienen zonden zonder vrees,
Naar 't heilig recht, in ware deugd,
O dierbaar kind! o stof van vreugd!
Geschenk van 't Alvermogen!
Elk noem' u Gods Profeet, en geef' u eer;
Gij treedt voor 't aanschijn van den Heer,
En baant een weg door leven en door leer.

Hier tegen ontwikkelen Deputaten eenige bezwaren.

De woorden „Hij speld' ons” achten zij niet juist. In den tekst staat „om ons te geven” en dit hangt niet af van het „gelijk Hij gesproken heeft” in Luk. 1:70, zooals het „Hij speld' ons” onderstelt, maar van het denken aan het verbond en het zweren van den eed, waarvan in de verzen 72 en 73 sprake is. De juistheid van deze opmerking kan m.i. moeilijk worden betwist.

Voorts speuren zij in dit couplet den geest van den tijd, waarin het werd gemaakt. In het bijzonder wijzen zij op de uitwijding over Johannes:

„O dierbaar kind enz.”, welke zij niet in den geest van Zacharias achten, met dat leelijke: „geschenk van 't Alvermogen”. In de woorden op het eind „door leven en door leer” zien zij een toevoeging vanwege het rijm.

Over het geheel zijn naar het mij voorkomt deze bezwaren gegrond, al zou ik voor mij tegen den regel: „O dierbaar kind! o stof van vreugd!” geen bedenking hebben. Maar daarover zal ik geen heftig opzetten.

Deputaten willen het gebruikelijke couplet vervangen door het volgende:

Hij gaf zijn volk, dat het bevrijd,
Eit 't vijands hand door zyne trouw,
Rechtvaardig en in heil'ge deugd,
Hem zonder vrees dien' zonen,
Zijn leven wijgend aan den Heer,
En gij, o kind, ontvangt dees' eer:
„Profeet des Allerhoogsten”
Genaamd te zijn, want gij zult henen gaan,
Bereidend voor uw Heer de paas,
En eifnend voor zijn aangezicht de baan.

Men zal toegeven, dat dit zich nauwer aansluit bij den tekst. Alleen vond het „om ons te geven” in het „Hij gaf zijn volk” bij de berijming nog niet zijn nauwkeurige uitdrukking.

Wel mag echter de vraag geopperd of dit nieuwe couplet uit het oogpunt van rijmkunst bevredigt.

Zoo hebben de oude berijmers in het tweede couplet reeds het woord „trouw” ingelascht, dat moest rijmen op „zou”. En in het derde couplet noemen Deputaten tot hetzelfde de toevlucht. Ook hier dient „trouw”, dat in den tekst zelf niet gevonden wordt, om weer op „zou” te rijmen. Deze herhaling geeft aan het couplet iets mats, wanneer het onmiddellijk na het voorafgaande wordt gezongen.

Ook krjgt men niet het gevoel van rijmrijkdom, wanneer men er op let, dat de laatste drie regels eindigen op „aan” en ditzelfde het geval is bij het vierde couplet. Afwisseling in deze, gelijk in de oude berijming, betekent verhoging van kracht.

Doch het meest merkwuurdig is, dat Deputaten den zevenden regel laten uitgaan op „Allerhoogsten”, terwijl hier toch een rijm diende gevonden op den zevenden regel uit het vierde couplet, dat uitgaat op „bewogen”.

Deputaten hebben dat zelf gevoeld. Zij spraken van het moeilijke rijmschema. Zij achten het ook niet noodig zoo streng aan het rijm vast te houden. Daarenboven ruiken zij den troost uit, dat „Allerhoogsten” toch altijd nog een halfrijm is op „bewogen”.

Nu gaat het in een Deputatenvergadering niet altijd even stijf toe. Hoe die vondst van het halfrijm de vergadering is binnengedragen, weet ik natuurlijk niet. Maar ik kan het mij zoo voorstellen, dat de eene Deputaat hierbij wat ooflijk heeft gekoken en een ander even fluitjes heeft geglimlacht.

Zulke halfrijmen zijn een kostelijk iets.

Met behulp daarvan kan men vraagden laten rijden op paarden en een kat laten spelen met een smaragd en toch rijmt het nog zoo wat.

Ik geloof dan ook Deputaten geen onrecht aan te doen, wanneer ik beweer, dat de oude berijming in aansluiting bij de Schrift bij de hune ten achter staat, maar dat zij als produkt van rijmkunst het toch van de hune wint.

En ik zal de laatste zijn om hun hiervan eenig verwijt te maken.

Berijmen stelt nu eenmaal eigenaardige eischen. Zelfs dichters van echten bloede zijn niet zelden onbehulpel' berijmers.

Voor al een berijming op zekeren tijd klaar moet zijn, als er op bestelling moet gewerkt, doen de moeilijkheden zich dubbel zwaar gevoelen.

Intusschen staan we voor de vraag of het gewenscht is, dat onze kerken de nieuwe berijming voetstoots aannemen.

Indien de Synode voor de definitieve keuze staat om of de oude berijming opnieuw te sanctioneren of de nieuwe te aanvaarden, zou het het best zijn tot dit laatste te besluiten.

Toch zou het jammer wezen, wanneer wij aan deze berijming voor langen tijd vastzaten.

Daarom zou het aanbeveling verdienen te trachten deze definitieve keuze te ontgaan.

Deputaten hebben, gelijk zij elders berichten, de medewerking van anderen ingeroepen.

Denkelijk hebben zij het op dit punt ook gedaan.

Maar zouden zij niet vóór de Synode medewerking in nog brederen kring kunnen verzoeken?

Overigens kan ook de Synode zulk een opdracht geven.

Een ander idee.

Ziet misschien een onzer lezers kans om een berijming te geven, welke trouwheid aan den tekst paart aan trouwheid aan het rijmschema en de aangerode bezwaren weet te boven te komen?

We zullen gaarne eenige groeven plaatsen, in dien ze ons worden toegezonden.

De berijming van de Tien Geboden ondergaat in het voorstel der Deputaten nog sterker wijziging.

Vooreerst is zij met drie coupletten uitgebreid. Bevat de onze er negen, de ontworpen telt er twaalf.

Slechts vier verzen zijn onveranderd gelaten n.l. het 1ste, 2de, 6de en 9de.

Ook deze berijming heeft zwakke steen, welke in de oude niet voorkwamen.

Zoo moet gebruiken rijmen op misbruiken en is op is (de tweede regel van het elfde vers luidt: „van alles wat uwa naasten is” en de vierde regel: „Daar d' Allerhoogste heilig is.”).

Evenmin lijkt de inhoud ons overal even gelukkig. In het (nieuwe) 8e vers leest men:

Die alles voortbracht in zes dagen,
Heeft op den zevenden gerust,
Zijn werk beziend met welbehagen,
Geeft gij dan ook dien dag uw lust.

Nu vindt men in Gen. 1:31 wel vermeld, dat God op den zesden dag alles zag wat Hij gemaakt had en dat het zeer goed was, maar van den zevenden staat dit niet geschreven. Ook niet in de Tien Geboden.

Maar vooral de laatste regel wekt verwondering. „Geef gij dan ook dien dag uw lust”. Men kan wel eenigszins raden, wat hiermee wordt bedoeld, maar het wordt niet duidelijk uitgedrukt. Wat is dat: aan een dag onzen lust geven? Wij moeten ons op den sabbat bijzonder in den Heere verlustigen. Maar dat kan men uit dien versregel moeilijk opmaken, ofschoon dat wel de strekking zal zijn.

„Niet stelen” vervangen Deputaten ter wille van het rijm door „niet nemen wat u niet behoort”. De oorspronkelijke krachtige term wordt hier voor een slapperen ingeruild.

Elders verklaren Deputaten, dat zij wel een wijziging hebben overwogen, maar dat die niet strikt noodzakelijk was.

Maar hebben zij bij de Tien Geboden niet wat al te kritisch tegenover de berijming gestaan?

Was wijziging hier volstrekt noodzakelijk?

In hun recht schijnen zij te staan met hun kritiek op den versregel:

Bemint elk met een vroom gemoed.

Zij herinneren hier aan het 18de eenwisch „vroom gemoed” en meenen, dat deze regel niets dan vulgus is en noch bij het 9de noch bij het 10de vers behoort.

Doch lasten zij hier niet mis?

Vroom beteekende oudtijds ook: onschuldig, oprecht.

In onze Statenvertaling worden vroom en oprecht meermalen aan elkander gekoppeld. Zoo wordt Job geleekend als een man „oprecht en vroom”. In Psalm 37 wordt men vermaand: „Lei op den vrome en zie naar den oprechte, want het einde van dien man zal vrede zijn”. In Psalm 25 bidt de dichter: „Jaal oprechtheid en vroomheid mij behoeden” en onze berijming heeft:

Laat d' oprechtheid meer en meer,
Met de vroomheid, mij behoeden.

Welnu, zoo opgevat, als synoniem met oprecht, geeft „vroom” in de berijming der Tien Geboden wel een goeden zin.

„Bemint elk met een vroom gemoed” sluit dan onmiddellijk aan bij „gij zult geen valsche getuigenis spreken” en houdt in, dat men oprecht tegenover de menschen zal staan, hen oprecht zal liefhebben. De eisch van oprechtheid is immers in het negende gebod besloten.

Wil men ter voorkoming van misverstand liever „oprecht” voor „vroom” invoegen, zoo ware dit met geringe wijziging aan te brengen.

Daarom blijft het voor mij de vraag, of Deputaten zich hier door hun kritiek niet wat te ver hebben laten voeren.

Zij geven als hun meening te kennen, dat hun berijming „gebukt gaat onder de bezwaren, die elke berijming drukken”. Toch zou ik niet durven uitmaken of hun berijming niet dieper daaroeder gebukt gaat dan de thans gebruikte.

En dat, gelijk zij gelooven, hun berijming „zich strenger houdt aan den tekst der Tien Geboden”, zou ik niet in elk opzicht durven bevestigen.

Als de Synode gehoor geeft aan Deputaten, zal de eerste berijming van de Twaalf Geloofsartikelen een stille begrafenis worden bezorgd.

Geen Gereformeerde zal er om treuren.

Integendeel zal hij anti-genootschappelijk als hij is, er mee ingenomen zijn.

Deze Eerste Berijming is door dit voorstel ten doode opgeschreven en zij zal van ons heengaan, zonder begeerd te zijn.

De Bedezang vóór de Predikatie is eigenlijk geen berijming van een Schriftgedeelte.

Waar de Synode van Dordrecht in 1574 het in de vrijheid der kerken liet dit te gebruiken of na te laten, vonden Deputaten vrijmoedigheid het zijn plaats in de „Eenige Gezangen” te laten behouden.

De zangwijs achten ze echter slepend en ongepast. Ze lieten hun oog vallen op de melodie van den Avondzang en zagen zich daarom genoopt naar een nieuwe berijming te zoeken, die bij de muziek past.

Deze nieuwe berijming is niet onverdienstelijk.